

«Skremsler» og leseveiledning til den som vil sette seg inn i personvernforordningen

Dag Wiese Schartum

Hva er personvernforordningen?

- Offisielt navn: EUROPAPARLAMENTS- OG RÅDSFORORDNING (EU) 2016/679 av 27. april 2016 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger samt om oppheving av direktiv 95/46/EF (generell personvernforordning)
- Avløser personopplysningsloven av 2000
- Er inkorporert i norsk rett ved ny personopplysningslov av 2018, og gjelder som felles lov om personvern for hele EØS (EU+EFTA) fra og med 20. juli 2018
- Har *direkte virkning* i alle lands rett, og kan ikke endres eller tilpasses – heller ikke språklig
- Gir plikter og rettigheter til «alle», med store bøter ved brudd. Derfor viktig at den er godt forståelig – **noe den åpenbart ikke er**

Forholdet mellom forordningen og annen rett

- Forordningsformen blir valgt for å få rettsenhet innen EU/EØS
- Personvernforordningen blir dominerende men er likevel ikke enerådende regulering av personvern innen EU/EØS. I tillegg kommer:
 - Direktiv 2016/680/EU om personvern i rettsvesenet mv. ("politidirektivet")
 - *Forslag* til forordning om respekt for privatliv og beskyttelse af personoplysninger i forbindelse med elektroniske kommunikation ("ePrivacy Regulation", jf. utkast datert 4. 5.2018)
- Forordningen inneholder mer enn 70 bestemmelser som viser til/hjemler nasjonale regler og EU-regler (i 35 artikler) – så rettsenhet blir det **ikke**
- Hjemlene til å gi nasjonale regler på flere avgrensede områder, er positivt, men gjør det mye mer krevende å få oversikt over hva som er gjeldende rett

Personvernforordningen i tall

- Fortalen
 - 173 avsnitt
 - Mer enn 20.000 ord
- Selve forordningen
 - 99 bestemmelser
 - Mer enn 26.000 ord (nesten 4x så mye som dagens personopplysningslov)
- Til sammen mer enn 100 sider tekst

Noen «motiverende tall»:

«Ved overtredelser av følgende bestemmelser skal det i samsvar med nr. 2 ilegges administrative bøter på opptil 20.000.000 euro eller, dersom det dreier seg om et foretak, på opptil 4 % av den samlede globale årsomsetningen i forutgående regnskapsår, der det høyeste beløpet anvendes:

- a) de grunnleggende prinsippene for behandling, herunder vilkår for samtykke, i henhold til artikkel 5, 6, 7 og 9,
- b) de registrertes rettigheter i henhold til artikkel 12 – 22

...» (art. 83(5))

Relasjon mellom fortalen og regelteksten

- Fortalen er viktig fordi
 - Den inneholder begrunnelser for og forklaringer av bestemmelsene i forordningen (men gir ingen selvstendige rettsregler)
 - Den skaper oppmerksomhet om forhold ved forordningens bestemmelser som det ellers er lett å overse
- Fortalen har avsnitt som er nummert fra 1 – 173 og følger samme rekkefølge som selve forordningen, men uten felles nummering eller henvisninger
- De som skal arbeide mye med forordningen bør finne frem til nettsjenester som viser sammenhengene, se f.eks. <https://gdpr-info.eu/>

Hva i personvernforordningen er viktig for deg?

KAPITTEL I Alminnelige bestemmelser
KAPITTEL II Prinsipper
KAPITTEL III Den registrertes rettigheter
KAPITTEL IV Behandlingsansvarlig og databehandler
KAPITTEL V Overføring av personopplysninger til tredjeland eller internasjonale organisasjoner

KAPITTEL VI Uavhengige tilsynsmyndigheter

Henvender seg primært til tilsynsmyndighetene

KAPITTEL VII Samarbeid og ensartet anvendelse

KAPITTEL VIII Rettsmidler, ansvar og sanksjoner

“Motivasjon” og ved KRISE

KAPITTEL IX Bestemmelser om særlige behandlingssituasjoner

KAPITTEL X Delegerte rettsakter og gjennomføringsrettsakter

KAPITTEL XI Avsluttende bestemmelser

Henvender seg primært til myndighetsorganer mv.

Grunnleggende prosedyre for anvendelse av PVF

- Gjelder forordningen?

- Saklig virkeområde (gjelder forordningen for det jeg planlegger?) [Art. 2](#)
- Geografisk virkeområde (gjelder forordningen for det geografiske området behandlingen er knyttet til?) [Art. 3](#)
- Veldig ofte er svaret på disse spørsmålene **JA**

- Krav til det generelle behandlingsopplegget når forordningen gjelder

1. Hvilke personopplysninger ønsker jeg å behandle? [Art. 4\(1\) og \(2\)](#)
2. Til hvilket formål ønsker jeg bruke personopplysningene? [Art. 5\(1\)\(b\)](#)
3. Hvilket rettsgrunnlag kan jeg påberope meg? [Art. 6 og 9](#)
 - a) Samtykke fra den registrerte
 - b) Nødvendige grunner slik forordningen angir
4. Hvordan må/kan jeg organisere behandlingen av personopplysninger? [Art. 26 – 28, art. 37 flg., jf. art. 24](#)
5. Hvordan må/kan jeg sikre behandlingen av personopplysninger? [Art. 32, jf. art. 5\(1\)\(f\)](#)
6. Hvordan kan jeg bygge personvernregler og -prinsipper inn i systemløsninger og organisering? [Art. 25](#)
7. Gir den planlagte behandlingen akseptabel risiko for registrerte personers rettigheter og friheter? [Art. 35, jf. art. 36](#)

Det er bare ett forbud i disse bestemmelsene (se art. 9(1)), men dette har mange og vidt formulerte unntak

Forordningen stiller med andre ord primært krav til *fremgangsmåter*, men disse kan være så krevende at det i realiteten fungerer som forbud

Uansett kan datatilsynsmyndigheter i siste instans nedlegge forbud i enkelttilfeller

Hvorfor er personvernforordningen vanskelig å forstå?

- Meget ordrik
- Mange detaljerte, vage og skjønsmessige kriterier
- Fragmentarisk struktur
- Strukturen gir mange mulige sammenhenger som ikke eksplisitt er angitt
- Blandet innhold i samme bestemmelser
 - En del tekst er lange eksemplifiseringer
 - En del tekst regulerer adgangen til å gi nasjonale og EU-rettslige bestemmelser (og er mao. rettet mot nasjonale lovgivere)

Joint Practical Guide ... for persons involved in the drafting of European Union legislation (2015)

1

LEGAL ACTS OF THE UNION SHALL BE DRAFTED CLEARLY, SIMPLY AND PRECISELY (*).

- 1.1. The drafting of a legal act must be:
 - > clear, easy to understand and unambiguous;
 - > simple and concise, avoiding unnecessary elements;
 - > precise, leaving no uncertainty in the mind of the reader.
- 1.2. This common sense principle is also an expression of general principles of law, such as:
 - > the equality of citizens before the law, in the sense that the law should be accessible to and comprehensible for everyone;
 - > legal certainty, in that it should be possible to foresee how the law will be applied.

Formålet med behandlingen skal være fastsatt i nevnte rettslige grunnlag eller, med hensyn til behandlingen nevnt i nr. 1 bokstav e), være nødvendig for å utføre en oppgave i allmennhetens interesse eller utøve offentlig myndighet som den behandlingsansvarlige er pålagt. Nevnte rettslige grunnlag kan inneholde særlige bestemmelser for å tilpasse anvendelsen av reglene i denne forordning, blant annet de generelle vilkårene som skal gjelde for lovligheten av den behandlingsansvarliges behandling, hvilken type opplysninger som skal behandles, berørte registrerte, enhetene som personopplysningene kan utleveres til, og formålene med dette, formålsbegrensning, lagringsperioder samt behandlingsaktiviteter og framgangsmåter for behandling, herunder tiltak for å sikre lovlig og rettferdig behandling, slik som dem [sic] fastsatt med henblikk på andre særlige behandlingssituasjoner som nevnt i kapittel IX. Unionsretten eller medlemsstatenes nasjonale rett skal oppfylle et mål i allmennhetens interesse og stå i forhold til det berettigede målet som søkes oppnådd. *(fra art. 6)*

Lovtekst som kakeoppskrift

Eksempel: Reglene om krav til gyldig samtykke er plassert i art. 4(11), art. 7 og 8, men uten at det er angitt en «prosedyre»

Det er viktig å løse rettsspørsmålene i riktig rekkefølge

- For å bake sukkerbrød må man begynne med å piske eggedosis før man rører inn siktet mel og bakepulver
- For å vurdere om vilkårene om samtykke er tilfredsstillende, må man følge denne fremgangsmåten:
 - 1) Vurder den registrertes samtykkekompetanse
 - 2) Vurder eventuelt hvem som kan samtykke på vegne av umyndige
 - 3) Vurder om vilkårene for gyldig samtykke
 - a) Krav til frivillighet
 - b) Krav til informasjon
 - c) Krav til spesifikk viljesytring
 - d) Krav til utvetydig viljesytring
 - 4) Vurder hvordan selve samtykkehandlingen må utføres
- Det kreves mao. juridisk bakgrunnskunnskap og ekspertise for å finne frem til hvilke fremgangsmåter som må følges
- Det er unødvendig å etterlate usikkerhet om «prosedyrene» (jussen burde bare ligge i semantikken, ikke i strukturen)
- Forordningen *burde* ha vært skrevet slik at bestemmelsene fulgte en klar prosedyre (som i en kakeoppskrift!)

Oppsummerte leseråd

- Det er primært de fem første kapitlene de fleste vil ha bruk for (art. 1 – 50)
 - Art. 1 – 11 inneholder grunnleggende bestemmelser
 - Art. 12 – 22 inneholder bestemmelser om registrertes rettigheter mv.
 - Art. 23 – 50 inneholder bestemmelser som særskilt gjelder behandlingsansvarlige og databehandlere
- Det er viktig å lese fortalen sammen med selve forordningsteksten
 - Lurt å innarbeide henvisninger
- Det er viktig å være klar over alle hjemler til å gi nasjonale bestemmelser
 - Lurt å markere i teksten

Lykke til med lesingen!